

**BİR KELAM PROBLEMİ OLARAK
DİN-DÜNYA İLİŞKİSİ**

**İLAHİYAT FAKÜLTELERİ
KELAM ANABİLİM DALI
VII. EĞİTİM-ÖĞRETİM MESELELERİ
KOORDİNASYONU TOPLANTISI
VE
SEMPOZYUMU**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÇORUM İLAHİYAT FAKÜLTESİ**

**06-08 EYLÜL 2002
ÇORUM**

DİN-DÜNYA İLİŞKİSİNE KUR'ANÎ AÇIDAN BİR YAKLAŞIM

Yrd. Doç. Dr. Selim ÖZARSLAN *

Biz bu çalışmamızda din dünya ilişkisini iki yönden ele almaya çalışacağız. Birincisi dinin dünyaya ilişkin en önemli konusu siyasetle ilişkisi, diğeri dinin dünya hayatına verdiği değer.

1- Din- Siyaset İlişkisi

Günümüzün tartışılan problemlerinden birisi de dinin siyasal yönden dünya hayatını şekillendirip şekillendiremeyeceği sorunudur.

Din, milletlerin kültür dokularının oluşmasında ve güçlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Din bireyi her taraftan çevreleyen bir kültür, felsefe, sanat, ahlak bilimleriyle sosyal, politik-siyasî, idari davranış öğretileri ve manevî değerler bütünüdür. Din bütün hayatı şekillendirir. Siyaset de hayatın bir parçası olduğuna göre dinin siyaseti de şekillendirip dizayn etmesi yadsınamaz bir olgudur. Son ve evrensel bir din olan İslâm'ın en belirgin ve temel niteliklerinden birisi de onun hem dünya hem de ahiret dini oluşudur. O halde İslâm müntesiplerinin barış, huzur ve güvenlikleri için dünya hayatlarını düzenleyecek bir takım ilke ve prensipler va'z etmiştir. Bu ilkelerle Müslümanlar dünya hayatlarını yaşanabilir ve mamur hale getirerek anlamlandıracaklardır.

İslâm'ın temel kaynağı Kur'an'ın öngördüğü yönetim biçimi ya da tarzı istibdadı da dayanmadığı gibi onu da kabul etmeyen adil, adaleti esas olan bir yönetim modelidir. Kur'an yönetim konusunda her zaman ve şartta geçerli olabilecek bazı evrensel ilkeler önermiştir ki bu ilkeler Müslümanlar tarafından korunması gereken asli unsurlar mesabesinde. Kur'an'ın yönetimde önerdiği bu temel prensipler ya da asli unsurlar şunlardır:

1- ŞÛRA:

ŞÛrâ kelimesi danışma, meşveret, müşavere, herkesin oyunu serbestçe ifade ile dillendirmesi anlamına gelir ve çoğunluk esasına dayanır.¹ O halde Kur'an'ın öngördüğü yönetim modeli evvela ŞÛra'ya dayanmalıdır. Ancak Kur'an şÛrânın şekli ve yöntemini belirtmemiştir. Bu da gösteriyor ki şÛrânın şekli, yöntemi insanların

* Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, e-mail: sozarslan@firat.edu.tr

1 Bkz. Atay, Hüseyin, *Kur'an'a Göre Araştırmalar II*, Ankara, 1993, 71.

içinde buldukları zaman ve şartlara göre belirlenebilir. Şûrâ, Müslüman bireylerin kendi aralarından seçecekleri temsilcileri vasıtasıyla oluşturulabileceği gibi "temsilli demokrasi", birkaç bireyin bir araya gelmesiyle oluşturulan "doğrudan demokrasi" şeklinde de uygulanabilir.² Yönetimde asıl olan şûranın bulunmasıdır. Kur'an'ın bu konudaki ifadelerinden anladığımızı göre o, siyasi otorite (iktidar) ve egemenliğin hukuki dayanağı olarak şûrayı göstermektedir "Onların işleri, aralarında şûra-danışma iledir."³ Ancak şûrâ üyelerinin ya da millet temsilcilerinin aldığı kararlar İslâm'ın temel ilke ve esaslarına en azından aykırı olmamalıdır.

Kur'an insanların işleri yani yönetimleriyle ilgili olarak Hz. Peygamber'e onlarla istişare etmesini emretmektedir "Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davran-
randın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp gider-
lerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş ve yönetim (el-êmr) konu-
sunda onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah kendisine dayanıp güvenenleri sever."⁴ Kur'an'ın bu tavrı da ilâhî iradeye uy-
gun bir yönetim şeklinin şûrâya dayanması gerekliliğini açığa çıkarmaktadır.

Günümüz İslâm mütefekkirlerinden sayılan Mısırlı bilim adamı Hasan Hane-
fi'ye göre de İslâmî rejim, bey'at ve şûra üzerine dayanmalıdır. Bunun dışındaki
rejimler örneğin krallık ve askerî rejimler İslâmî sayılamazlar. Çünkü, her iki rejim
de bey'at ve şûrâ üzerine tesis edilmemiştir. Ona göre, İslâmî hüküm, bey'at ve
şûrâ üzerine kurulandır. Usuluddîn uleması da imameti yani devlet başkanlığını akit,
bey'at ve ihtiyar olarak tanımlamışlardır.⁵

Şûrâyı esas alan yönetim modelinin dört temel dayanağı ise şu şekilde for-
müle edilmiştir:

"Onların işleri, aralarında danışma iledir."⁶

"İş konusunda onlara danış"⁷

"Siz dünya işlerinizi daha iyi bilirsiniz"

Hepiniz çobansınız, hepiniz götüğünden sorumludur."⁸

İslâm'ın yönetici ve yönetim anlayışı bu yönlendirici ve kurucu temellere da-
yandırılarak oluşturulursa o zaman her türlü tasallut ve istibdada geçit verilmemiş
olacaktır.⁹

2 Komisyon, **İslâm Gerçeği**, Ankara, 1995, 92.

3 eş-Şûrâ, 42/ 38.

4 Âl-i İmrân, 3/159

5 Hasan Hanefî, "Medeniyetler Bülüşması" Toplantısında Kendisiyle Yapılan Bir Söyleşi,
Yenişafak Gazetesi, 19/02/2002. Salı.

6 eş-Şûrâ, 42/ 38.

7 Âl-i İmrân, 3/159

8 **Tecrid-i Sarih**, III, 40, H. No: 487.

9 Câbirî, Muhammed Âbid, **İslâm'da Siyasal Akıl**, Çev. Vecdi Akyüz, Kitabevi , İstanbul,
1997, s. 720-122.

Türkçe'de danışma anlamına gelen şûra ya da meşveret ilkesinin İslâm dininde önemli bir konuma sahip olduğu ayette bütün açıklığı ile belirtilmiştir. Fakat söz konusu bu şûranın yapısı, kapsamı, şekli ve bağlayıcılık gücü hakkında İslâm alimleri çeşitli görüş ve tezler ileri sürmüşlerdir.

Kur'anî nassların¹⁰ yanı sıra şûrâyı teşvik eden Hz. Peygamber'in hadisleri de epeyce vardır.

2- BİAT:

El sıkışmak, tokalaşmak suretiyle anlaşmak anlamına gelen biat da Kur'an tarafından yönetimin temel dayanaklarından bir tanesi olarak ilan edilmektedir. Biat bir çeşit sosyal ve politik anlaşma ve sözleşmeyi ifade etmektedir. Kur'an, Hz. Peygamber'den kendisinin emir ve buyruklarına (yönetimine) boyun eğecek olan erkek-kadın bütün insanlardan biat almasını istemektedir.¹¹

3- ADALET:

Yönetimin ya da iktidarın dayanması gereken ilkelerden birisi de hiç şüphesiz ki adalet ilkesidir. Kur'an bu ilkeyi çok değişik bağlamlarda çokça anmaktadır¹²: "Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder."¹³ "Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder; çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar."¹⁴

4- İŞ VE EMANETLERİN EHİL OLANLARA VERİLMESİ:

Kur'an'ın temel ilkelerinden birisi de günlük hayatın her alanında olduğu gibi yönetimde de emanetlerin onlara ehil olanlara verilmesidir. Yönetimde iş ve görevler o işlerde uzman olan kişilere verilmelidir. Bu Kur'an'ın en önemli ilkelerindedir.¹⁵ Hz. Peygamber, "İş, ehlinde başkasına verildiği zaman kıyameti bekle"¹⁶ buyurmuştur. Söz konusu hadiste "iş" anlamına gelen *emr* kelimesi, yönetimle ilgili idari ve siyasî bir görev olarak algılanmış, o şekilde anlamlandırılmıştır. Biraz sonra anacağımız Kur'an ayetinde de devlet adamları yani bürokratlar için *ülû'-emr*¹⁷ (iktidar sahipleri) kavramı kullanılmıştır. Bu sebeple devlet ve millet işlerini yürütmeyi üstlenen kişilerde yani siyaset ve devlet adamlarında o işi yapabilecek ehliyet

10 el-Bakara, 2/233; Âl-i İmrân, 3/159; el-A'râf, 7/ 107-114; en-Neml, 27/29-34; eş-Şûrâ, 42/ 38.

11 el- Mümtehine, 60/12; el-Fetih, 48/10; Bkz. Komisyon, age, s. 93.

12 Bkz. Komisyon, age, s. 93.

13 en-Nisâ, 4/58; Ayrıca bkz. el-Mâide, 5/8; el-En'âm, 6/152.

14 en-Nahl, 16/90; Ayrıca bkz. el- Mümtehine, 60/8

15 en-Nisâ, 4/58.

16 Buhârî, İlim, 13; İmâre, 170.

17 en-Nisâ, 4/59.

ve yeterliliğin bulunması gerekli görülmüştür. Hz. Peygamber'in yukarıda andığımız hadisi de siyasette ehliyet, kabiliyet ve liyakatin önemini vurgulamaktadır. İslâm alimleri devlet başkanlığı konusunu işlerken fıkıh ve kelâm kitaplarında bu göreve ve diğer idarî ve siyasî vazifelere getirilecek bireylerde bulunması gereken nitelikler¹⁸ üzerinde hassasiyetle durmuşlardır.

5- YÖNETİCİNİN YÖNETİLENLER ARASINDAN ÇIKMASI:

Kur'an'dan anladığımızı göre yönetime getirilip kendilerine itaat edilmesi gereken yöneticilerin yönetilen halkın içerisinde çıkmış olması gerekmektedir: Kur'an bunu şu şekilde ifade etmektedir: "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan ülü'l-emre (iş başında olanlar, idarecilere) itaat edin"¹⁹ Demek ki inananları yönetenler de inançlı kimseler olmalıdır.²⁰ Yine bir toplumda sevginin yaygınlaşması, adaletin gerçekleşmesi, gereksiz ve haksız kuvvet kullanımının ortadan kalkması ancak o toplumda iktidar ve yönetimin bu tür niteliklere sahip insanların elinde bulunması ile mümkün olacaktır.

Yönetim için önerilen söz konusu bu evrensel ilkelerin dışında Kur'an veya Sünnet'te, yönetim biçimini mutlak manada düzenleyip dizayn eden, hukukî bir nass (kural) mevcut değildir. O halde ne Kur'an'da ne de Sünnet'te belirlenmiş bir siyasî yönetim biçimi ya da devlet şekli bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu sorun, her çağın zaman ve şartlarını, şüranın gerçekleşme koşullarını göz önünde bulundurması gereken içtihadî bir meseledir.²¹ Anlaşılan evrensel bir din olan İslâm dini ve onun temel kitabı olan Kur'an-ı Kerim yönetim konusunda kendisini belli bir dünyevî yönetim biçimiyle sınırlandırmak istememiş; bilakis içerisinde bulunulan durum ve şartlara göre yönetim biçimini belirlemeyi Müslümanların seçim ve tercihlerine bırakmıştır.

***

İslâm tarihinde din- siyaset ilişkisinin sicili pek parlak değildir. İslâm'ın ilk yılları olan Asrı Saadet'ten sonra dine belirli bir öğretiyi ya da yorumu dayatarak, o doktrini siyasal alanda resmileştirme gayretleri baş göstermiştir. Herhangi bir dini anlayışı ya da öğretiyi resmileştirme girişimi Abbasiler devrinde belirgin bir hale gelmiştir. Harunürreşid'ten sonra Abbasi tahtına oturan Halife el- Emin'i takiben iktidarı ele geçiren el-Me'mun zamanında baş gösteren Mu'tezilî düşüncelerin haki-

18 Mâverdi, Ebi Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *el-Ahkâmü's-Sultâniyye el-Vilâyâtü'd-Diniyye*, thk. Halid Abdüllatif, Darü'l-Kitabî'l-Arabî, Beyrut, 1410/1990, 31-32; Neseî, Ebu'l-Muîn Meymûn b. Muhammed, *Tabsiratü'l-Edille fi Usûlî'd-Din*, thk. Claude Salame, Dimaşk, 1993, II, 828-832, 871; İbn Hümâm, *Kitab el-Müsâyer*, (Kemalettin İbn Ebû Şerîf'in el-Müsâmeresi ve İbn Kutluboğa'nın Hâşiyesi ile birlikte) Bulak, 1317/1899, 273-274; Ayrıca bkz. Özarslan, Selim, *Mâtürîdî Kelâmcısı İbn Hümâm'ın Kelâmî Görüşleri*, Elazığ, 2002, 103.

19 en-Nisâ, 4/59.

20 Bkz. Komisyon, age, 95.

21 Cablîrî, age, s.732.

miyeti, İslâm düşünce tarihine "Halku'l-Kur'an" meselesi olarak yerleşen Kur'an'ın "mahluk" yani "yaratılmış" olduğu doktrinini bütün İslâm toplumuna dayatır. Çünkü bir kelâm ekolü olan Mu'tezile'nin görüşleri el-Me'mun iktidarındaki Abbâsî Devleti'nin resmi ideolojisi olarak kabul edilmiştir. Tabii ki dinin bir yorumu siyasal iktidar tarafından kabul edilip resmi ideoloji haline getirildiğinde yani siyasallaştırıldığında o öğretinin halka dikte edilmesi kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. Bu tutum yani Mu'tezile'nin öğretilerinden biri olan Kur'an'ın yaratılmış olduğu tezini halka zorla kabul ettirme siyaseti, Me'mun'dan sonra el-Mu'tasım ve Vasık'ın halifelikleri döneminde de hakimiyetini olanca şiddetiyle devam ettirmiştir.

Kur'an'a dayanan din bu tür siyasal dayatmalardan masumdur. Çünkü Kur'an'la ilişkilendirilen herhangi bir yorumu siyasal olarak dayatma o yorumun resmileştirilmesi anlamına gelebilir. Şu da bilinmelidir ki, Kur'an-ı Kerim herhangi bir yorumun ya da tevilin resmileştirilmesiyle uyuşmayacak ontolojik bir konumda bulunmaktadır. Şunu da belirtmemiz gerekir ki İslâm, Kur'anî yorum ve öğretilerden hiçbirinin diğerine üstünlüğünü temsil etmeye ilişkin bir yetkiyi, İslâm Peygamberi Hz. Muhammed dışında hiçbir kimseye layık görmemiştir.²²

Kur'an merkezli İslâm düşüncesinde din ile dünya birbiriyle çelişmediği gibi din ile devlet (siyasal otorite) de birbirleriyle çelişmez ve çelişmemelidir. Hatta birbirlerinin tamamlayıcısı konumundadırlar. Esasen İslâm bu dünyayı öbür dünyadan (ahiretten) kesin olarak ayırmayan bir dindir. Çünkü onun ilahî tek bir Allah, aynı zamanda hem dünyayı hem de ahireti düzenlemektedir.²³

İslâm ve Türk siyasal kültüründe devletle yani siyasal merkezle halk arasında kendinden bir çatışma ve zıtlık bulunmamaktadır. Bu durumu ilmiyal kitaplarına kadar inen "dinü devlet, mülkü millet, din ile millet birdir", din asıl, devlet onun fer'idir." gibi kalıplaşmış ifadeler açıkça ortaya koymaktadır. Bu kültür aynı zamanda sınıfsız bir sosyal yapıyı da öngörür.

Yine İslâm ve Türk siyasal kültüründe siyasal otorite her alanda etkindir. Söz konusu bu etkinlik modern devlet ve siyaset anlayışının temel kavramlarından olan kuvvetler ayrılığı prensibini zorlamakta, bazı durumlarda onu atıl bir hale getirmektedir.

Siyasal kültürümüzün temel kavramlarından bir tanesi de adalet kavramıdır. Şûra ya da meşveret, biat ve seçim gibi kavramlar adalet kavramının altında fonksiyon gören mekanizmanın unsurlarıdır. Bu durum yani adaletin önceliği yönetimin kaynağından daha çok icraatlarını ön plana çıkarmaktadır.²⁴ Yani İktidar icraatlarını adaleti gözeterek yapmalıdır. İslâm yönetimde adalet ilkesini öne çıkarmıştır.

22 Bkz. Yavuz, Hilmi, *Türk Müslümanlığı ve İslâm Üzerine*, (Kelâm , Felsefe, Tasavvuf Yazıları), İstanbul, 2001, 84

23 Claude Salame, Kelâm İlminin Temellerinde Rasyonalist (Akılcı) ve Literalist (Nakilci, Lafızcı) Akımlar ve Büyük Kelâm Okulları, *Marife*, Çeviren, Kamil Güneş, yıl, 2, sayı,1, Bahar, 2002, s. 200.

24 Kara, Dr. İsmail, *Türkiye'de Demokrasi Anlayışı*, 4 Mart, 1997 Zaman Gazetesi, s. 14.

Siyaset kurumu İslâm'ın içinde ve onunla aslı bir ilişkiye sahiptir. İslâm bir yaşam biçimi öngördüğüne göre Müslümanlar, dünyadaki yaşamlarında her alanda etkili olmalıdırlar. Bu alanlardan birisi de hiç şüphesiz ki kamusal alan denilen sahanın idaresi yani yönetilmesidir. Müslümanlar bu dünyada yaşadıklarına göre, bu dünyayı iyi bir şekilde dizayn ederek idare etmekle de yükümlüdürler.

2- DİNİN DÜNYA HAYATINA VERDİĞİ DEĞER

Din ile dünya ilişkisine Kur'an vizyonundan bakacak olursak Tasavvufçuların yaygın kanaatlerinin aksine dinin dünya hayatına ve ona yönelik mal, mülk, servet, zenginlik gibi maddî şeylere, gelecek zamana ve çevreye, dünyayı ıslah ve yönetme eğilim ve arzularına karşı bir tavır takınmadığı rahatça görülebilir. Gerçi Kur'an'da dünya hayatının ve nimetlerinin faniliği-geçiciliği sıklıkla vurgulanmaktadır²⁵; fakat bu vurgunun amacı dünya nimetlerine dalınarak Allah'ın ve ahiretin unutulmamasıdır. Yoksa dünya yaşanmasının ve nimetlerinin bizatihi kötü olduklarını bildirmek değildir. Aksine Allah'ın rızası ve ahiret bu dünya yaşamında kazanılacaktır. O halde bu dünya ile ilgilenmemiz onun değer ve eşyalarıyla haşır neşir olmamız, onu imar, iskan ve ıslah etmemiz, en iyi şekilde idare etmemiz kaçınılmaz bir görev olmaktadır. Bunu yaparken yani dünya ile ilişkin onun üzerinde herhangi bir iş ve eylem yaparken, mesela mal-mülk edinirken, eğitim ve öğretimde bulunurken yahut bilgi ve bilim yaparken, dünyayı imar ve inşa etmek üzere teknoloji üretirken vb. şeyleri yaparken hakkı ve adaleti üstün tutmak, belirlenmiş sınırlara (helal ve haram dairesi sınırlarına) tecavüz etmemek gereklidir.²⁶ Kur'an'ın dünya hayatı ve nimetleri konusundaki hassasiyeti burada yoğunlaşmaktadır. Malın mülkün ve servetlerin fütursuzca yığılmasını ve bu servetlerin insana Allah tarafından ilahi iradenin yerine getirilmesi için emanet edilmiş olduğunun unutulmasına Kur'an rıza göstermez. Kur'an'ın bu konudaki temel kanunu göklerde ve yerde olanların tamamının Allah'ın olduğudur.²⁷

İlahi kanun görevleri hakların önüne koyar. Mümin kendisini Allah'ın halifesi görevini yapmaya elverişli hale yetiren, hayatın bütün nimetlerinden yararlanabilir.

İslâm ve onun temel kaynağı Kur'an dünyaya karşı olumsuz bir tavır takınmanın aksine her türlü olumsuzluklardan uzak durarak dünya düzen ve istikametini²⁸ ya da dengesini bozmamaya çağırmakta bu çağırısıyla da onun imar, inşa ve düzeltilmesini talep etmektedir. "*Sakın dengeyi bozmayın*"²⁹

25 Âl-i İmrân, 3/ 185, 197; en-Nisâ, 4/77; el-En'âm, 6/ 32; et-Tevbe, 9/38.

26 Bkz. Güler, İlhamî, Osmanlı Popüler Dinî Edebiyatında 'Dünya'ya Karşı Mesafe Bllinci, *İslâmiyât*, c. II, Sayı.4, 1999, s. 37

27 el-Bakara, 2/115, 284; Âl-i İmrân, 3/109.

28 Yazır, M. Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Çellik-Şura, İstanbul, trs. VII, 93.

29 er-Rahman, 55/ 8.

Kur'an'da dünya hayatı genellikle ahiret hayatı ile birlikte kullanılmış³⁰, bazen iki hayat arasında karşılaştırma yapılarak ahiret hayatının birincisinden daha üstün olduğu vurgulanmıştır.³¹ Kur'an, ahiret hayatının kazanılmasına engel teşkil etmeyen, ahireti unutturmeyen dünya hayatını meşru bir nimet olarak telakki etmiş, dünyadaki her şeyin Müslümanlar için yaratıldığını³² bildirmiştir. Kur'an, müminlere "Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver" diye dua etmelerini tavsiye ve salık vermiştir.³³

Kur'an, muhataplarına (peygamberlere ve müminlere) hitap ederken dünya ve ahiret saadet ve mutluluğundan birlikte söz etmiş, bunları birbirinden ayırmamış, bu iki mutluluğunda birlikte mümkün olabileceğini, bunlarında Allah'ın bir lutfu olduğunu vurgulamıştır. Büyük peygamberlerden olan Hz. İbrahim³⁴ ve Hz. İsa'nın³⁵ hem dünya hem de ahiret saadetine nâil oldukları belirtilmiştir. Kur'an'ın felsefesine göre, dünya mutluluğu ya da saadeti, ahiret mutluluğuna engel olmadığı gibi ahiret mutluluğu da dünya saadetine zıt değildir. Yani ahireti kazanmak için dünya mutluluklarından uzaklaşmak gerekli değildir. Dünyada pek ala mutlu ve müreffeh yaşanarak da ahiret mutluluğu elde edilebilir. Buna hiçbir mani yoktur. Ancak ahiretlerini kaybedenler için aynı şeyi söylemek söz konusu değildir. Çünkü ahiretlerini mahvedip kaybedenler, dünyalarını da mahvetmiş olmaktadır. Nitekim bu yargıyı Kur'an şu tarzda desteklemektedir: "İnkâr edenler var ya, onları dünya ve ahirette şiddetli bir azaba çarptıracağız"³⁶

Kur'an, Allah'ın kulları için yarattığı zinetleri kimsenin yasaklayamayacağını³⁷ belirtmesine rağmen yine de dünya nimetlerinden yararlanırken dünya-ahiret dengesinin bozulmamasına özen göstermektedir. İslâm Peygamberi Hz. Muhammed dünya- ahiret dengesini dünya lehine bozma eğilimi içerisine giren eşlerini uyarmış, ya dünya hayatının zinetlerini, ya da Allah'ı, Resulünü ve ahiret yurdunu tercih edip benimsemelerini kendilerinden istemiştir.³⁸

Yine din- dünya ilişkisi bakımından Kur'an-ı Kerim'i oluşturan ayetlerin içeriklerine bakılacak olursa indikleri yere göre değişiklikler arz ettiği görülür. Mekke döneminde inen Mekki ayetlerde, Allah'ın varlığı ve birliğine, peygamberliğe, öteki hayata- ahirete, dünyada yaptıklarından orada sorgulanacağına iman ile Allah'ı inkar ve O'na şirk koşmanın anlamsızlığı vb. gibi itikadî ve eskatolojik konular ağırlık kazanmıştır. Medine döneminde inen medeni ayetlerde ise yine inanca yönelik

30 el-Bakara, 2/ 201; el-A'raf, 7/156; Yunus, 10/ 64; en-Nahl, 16/122.

31 en-Nisâ, 4/77; et-Tevbe, 9/38; er-Râd, 13/ 26.

32 el-Bakara, 2/29

33 el-Bakara, 2/ 201.

34 el-Bakara, 2/ 130.

35 Âl-i İmrân, 3/ 45.

36 Âl-i İmrân, 3/ 56.

37 el-A'râf, 7/32.

38 el-Ahzab, 33/ 28-29.

itikadî, uhrevî ve ibadetle ilgili konulara yer verilmiş olmakla birlikte daha çok toplum hayatını ilgilendiren toplumsal ilişkiler, hukuk, ahlâk ve pratik ahlakla ilgili düzenlemeler ve dünyevî meseleler göze çarpmaktadır. O halde din dünya hayatına ehemmiyet vermekte ve onu düzenlemeye çalışmaktadır. Bu bağlamda İslâm dini getirdiği bu ana prensiplerle inananlar için yeni bir yaşam nizami sunmaktadır. Bu nizamın doğasında ise din -dünya ayırımı olmadığı gibi, başka değişkenlerden bağımsız, salt dünya hayatına yönelik aşağılama teması da bulunmamaktadır.